

Abstrakt

Má diplomová práce se zabývá trestnými činy vraždy a zabití podle § 140, resp. 141 českého trestního zákoníku. Hlavním cílem je rozebrat obligatorní i fakultativní znaky skutkových podstat těchto trestných činů, zejména za použití související právní literatury a několika desítek soudních rozhodnutí. Toto nicméně není dost dobře možné, aniž by čtenář byl uveden do tématu v širších souvislostech, proto práce rozebírá i některá další témata bezprostředně související se zmíněnými trestnými činy.

Po krátkém úvodu následuje pojednání o lidském životě. Považuji tuto kapitolu za významnou, neboť lidský život je chráněným objektem obou předmětných trestných činů a vymezení počátku a konce lidského života je klíčové. Usmrtit jiného lze pouze v případě, že jeho život v očích trestního práva již začal. V práci rozebírám zejména většinový názor odborné veřejnosti, ke kterému se zároveň přikláním, okrajově však zmiňuji i některé další názory a poukazuji na jejich úskalí. Konec lidského života je pak ještě důležitější, neboť v usmrcení jiného vražda a zabití spočívají; ohledně konce lidského života však rozpaky zásadně nenastávají.

Druhou z obecnějších kapitol, které mají za úkol čtenáře uvést do tématu, je pojednání o vývoji právní úpravy úmyslných usmrcení. Kapitola je rozdělena do tří podkapitol členěných dle časového období (byť vzhledem k dlouhému vývoji mezi jednotlivými podkapitolami nejsou ostré hranice), přičemž pojednání o úmyslných usmrceních začíná spíše obecněji a s časem přibližujícím se současné právní úpravě se stává rozbor skutkových podstat konkrétnější.

Následující kapitola je věnována trestnému činu vraždy. Začíná rozbořem znaků skutkové podstaty tohoto trestného činu, přičemž každý z těchto znaků je podrobně rozebrán. Za zmínku stojí zejména část zabývající se subjektem trestného činu, protože nově může být za vraždu trestně odpovědná i právnická osoba. Další části této kapitoly se věnují tzv. vraždě prosté (či afektivní) a vraždě premeditativní (spáchané s rozmyslem či po předchozím uvážení). Jde o nové dělení vražd do dvou samostatných skutkových podstat, které má vyjadřovat vyšší společenskou závažnost v druhém z uvedených případů, spočívající ve vyšším stupni rozumového uvážení pachatele. Byť je toto rozdělení někdy kritizováno, lze mít za chvályhodné, že se zákonodárce alespoň pokusil naslouchat volání odborné veřejnosti o větší diferenciaci trestných činů postihujících úmyslná usmrcení. Vzhledem k rozpětí horních a dolních hranic trestních sazeb obou samostatných skutkových podstat však považuji za

daleko významnější, zda se pachatel nedopustil vraždy za okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby, proto je těmto okolnostem taktéž věnována místo v této práci. Pro komplexnost pojednávám též o vývojových stádiích vražd.

Trestný čin zabití lze považovat za hlavní projev snahy o diferenciaci úmyslných usmrcení. V mnoha ohledech se podobá trestnému činu vraždy (proto i podkapitola věnující se znakům skutkové podstaty zabití je spíše kratší, primárně se odkazující na rozbor těchto znaků u vraždy), zvýšená pozornost je pak věnována znakům „spáchání v silném rozrušení“ a „spáchání v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného“. Zejména na tomto místě se projevuje, že zabití je novým trestným činem, proto zde primárně čerpám ze soudních rozhodnutí (na rozdíl od vraždy, kterou lze označit za prastarý delikt, tudíž soudní rozhodnutí jsou často již inkorporována v právní literatuře, neboť i starší soudní rozhodnutí zde lze zásadně použít). Místo je opět věnováno i kvalifikované skutkové podstatě zabití a jeho vývojovým stádiím.

Ve snaze o určitou komplexnost této práce jsem samostatnou kapitolu věnoval vztahu vraždy a zabití a vybraným trestným činům, které s předmětnými trestnými činy jsou určitým způsobem provázány. Obecně můžeme říci, že vražda je obecným trestným činem postihující úmyslná usmrcení a ostatní trestné činy zmíněné v této kapitole nastupují až po splnění privilegujícího či přitěžujícího znaku. Vražda si nicméně stále drží určité výsostné postavení, neboť zmíněné související trestné činy se buď v praxi zkrátka nevyskytují (např. trestný čin teroru) či soudy k jejich aplikaci přistupují spíše zdrženlivě (např. právě zabití).

Z toho samého důvodu jako u předchozí kapitoly je věnována část práce též euthanasii. Kapitola je zaměřena na vztah euthanasie a její případné trestněprávní kvalifikaci, nicméně jsem považoval za vhodné čtenáře nejdříve do problematiky uvést alespoň krátkým vysvětlením tohoto pojmu (nutno dodat, že jde o velice komplikovaný a diskutovaný pojem, tudíž mé podání není jediné či univerzálně platné). Kapitola obsahuje též mé návrhy *de lege ferenda*, jak řešit úskalí trestněprávní kvalifikace euthanasie; domnívám se totiž, že v této oblasti je naše právní úprava nedostačující.

Závěr práce shrnuje nejdůležitější poznatky ze všech kapitol a na několika místech zde vyjadřuji mé názory na vybrané problémy trestných činů vraždy a zabití, případně na s nimi související fenomény.